

DEILISKIPULAG ÁSGARÐS Í KERLINGARFJÖLLUM- HRUNAMANNAHREPPI

Skipulags- og matslýsing

25.10.2021

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	3
1.1	Almennt	3
1.2	Skipulagslýsing	5
2	FORSENDUR	6
2.1	Staðhættir	6
2.2	Núverandi aðstaða í Ásgarði	7
2.3	Tengsl við aðrar áætlanir og verndargildi	8
2.3.1	Landsskipulagsstefna 2015-2026	8
2.3.2	Aðalskipulag	9
2.3.3	Deiliskipulag	10
2.3.4	Verndargildi	12
3	DEILISKIPULAG	14
4	MATSLÝSING	16
5	KYNNING, SAMRÁÐ OG SKIPULAGSFERLIÐ	17
5.1	Samráð	17
5.2	Skipulagsferli	17

HÖFUNDUR	RÝNI	VERKNR.
AB/EDP	ÁJ	5327-006

1 INNGANGUR

Hér er sett fram skipulags- og matslýsing fyrir nýtt deiliskipulag á reit Fannborgar ehf. innan Kerlingarfjalla. Skipulagslýsingin er unnin í samræmi við gr. 4.2. í skipulagsreglugerð nr. 90/2013.

Í gildi er deiliskipulag, Hrunamannahreppur, *Svæði Fannborgar, Ásgarði Kerlingarfjöllum*, sem tók gildi með birtingu auglýsingar í B-deild Stjórnartíðinda þann 24.03.2014. Unnið er nýtt deiliskipulag á grunni gildandi skipulags af svæðinu. Gildandi skipulag er flókið í framsetningu og tekur til mun fleiri svæða en reits Fannborgar. Eftir samráð við skipulagsfulltrúa Uppsveita Árnessýslu og sveitarfélagið var metið að ákjósanlegast væri að vinna nýtt deiliskipulag og við gildistöku þess mun reitur Fannborgar falla úr gildi, úr gildandi deiliskipulagi.

Ráðgjafi er EFLA verkfræðistofa sem annast gerð deiliskipulags og tilkynningar um matsskyldu fyrir framkvæmdaraðila, Fannborg ehf. Þann 17.09.2021 var haldinn fundur með fulltrúum Fannborgar, EFLU, skipulagsfulltrúa sveitarfélagsins og Skipulagsstofnun. Fannborg kynnti breytingaráform sín fyrir Skipulagsstofnun og sendi formlegar spurningar í kjölfar fundarins. Spurt var um málsmeðferð fyrirhugaðra breytinga frá skipulagi og matsferlinu sem var unnið á árunum 2015-2019. Skipulagsstofnun sendi svar þann 01.10.2021 þar sem meðal annars kom fram að „*Stofnunin telur um að ræða breytingar sem falla undir tl. 13.02 í viðauka 1 við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana og framkvæmdin því tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um hvort hún skuli háð umhverfismati.*“

Með tilkomu nýrra laga nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana var haldinn forsamráðsfundur með Skipulagsstofnun, Umhverfisstofnun, Hrunamannahrepp, Fannborg og ráðgjöfum. Á fundinum var farið yfir áform Fannborgar, fundarmönnum gafst tækifæri til að ræða saman um verkefnið og setja niður ferlið sem fram undan er. Var fundurinn fjarfundur og haldinn 15.10.2021. Í samræmi við heimildir skv. 9. gr. laga nr. 111/2021 verður samþætting á umsagnarferli þessarar skipulagslýsingar og matsskyldufyrirsparnar.

1.1 Almennt

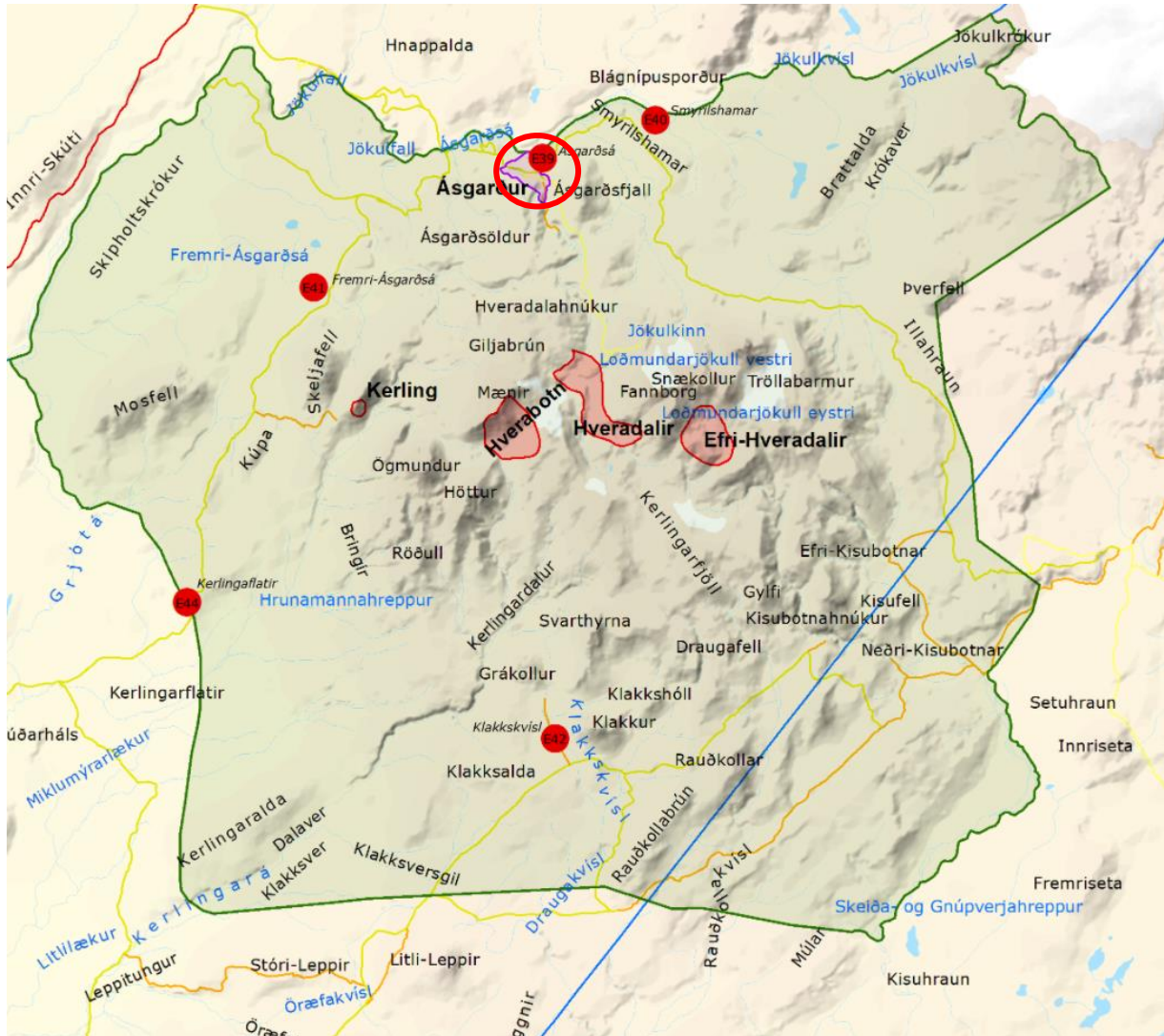
Svæðið er innan þjóðlendu og innan friðlýsingarmarka Kerlingarfjalla. Markmið friðlýsingarinnar er að vernda merkilegar jarðminjar svæðisins, landslag, óbyggðir og ásýnd þess. Friðlýsingunni er einnig ætlað að efla Kerlingarfjöll sem útivistarsvæði.

Í gildandi deiliskipulagi segir um svæðið.

„Svæðið telst til vesturhluta Suðrhálendis. Landslag er sérstætt og óvenju fjölbreytt, litríkt og sérstæð form eru víða. Landi hefur lítið verið raskað. Einkennandi eru fjöllin, sem gnæfa upp úr svæðinu. Landið rís frá um 600 mys og upp fyrir 1.400 mys. Þau eru að mestu gerð úr líparíti og eru randfjöll þeirra úr bæði dökku og ljósu móbergi. Mikið er af hrafnntinnu í Kerlingarfjöllum.

Við myndun fjallanna lá jökull yfir miðhálendinu. Á stöku stað virðast móbergshæðir náð að hlaðast upp úr bráðnandi jökulvatninu og náðu að myndast við það stapar, með neðri hluta úr móbergi, en hraunhellu í kalli. Jökulminjar eru strjálar, eldstöðvar eru fáar og lítil hraun. Áberandi eru sandmelar, melar og fjöll, urðir og skriður. Talsvert mikið rof er á svæðinu. Stöðuvötn og rennandi fallvötn eru

algeng og oft ströng. Virkjanakostir eru litlir. Lítið er um yfirborðsvatn og vötn og ár eru líflítill. Vatnslindir eru víða og eru sumar þeirra mengaðar jarðhitavatni. Hveravirkni er mikil og fjölbreytt, vatnshverir og litrikar útfellingar. Háhitasvæðið er þriðja stærsta á hálendinu. Töluvert fuglalíf er á svæðinu, en fátt um þéttar byggðir. Fáar eða engar þjóðminjar eru þekktar. Beitarnot lands eru mikið takmörkuð.“

MYND 1 Kerlingarfjöll landslagsverndarsvæði. Svæði Fannborgar er merkt inn á með rauðum hring. Kort fengið á vef UST (Landmælingar Íslands)

MYND 2. Horft yfir svæði Fannborgar í Ásgarði.

Svæði Fannborgar er afmörkuð lóð, Ásgarður L223398, sem er 5,5 ha að stærð. Elsta húsið á svæðinu er sæluhús sem reist var um miðja síðustu öld.

Deiliskipulaginu er ætlað að setja ramma utan um fyrirhugaða starfsemi á svæðinu og viðhald hennar til framtíðar með sjálfbærni og vistvænar lausnir að leiðarljósi.

1.2 Skipulagslýsing

Gerð skipulagslýsingar er ætlað að tryggja aðkomu almennings og hagsmunaaðila að skipulagsferlinu á fyrstu stigum þess, auka gagnsæi, tryggja betra upplýsingaflæði, skila betri og markvissari skipulagsvinnu og gefa sveitarstjórn og öðrum sem koma að ferlinu betri yfirsýn allt frá fyrstu skrefum.

Samkvæmt 1. mgr. 40. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 skal sveitarstjórn taka saman lýsingu á skipulagsverkefni. Í lýsingu skal koma fram hvaða áherslur sveitarstjórn hafi við skipulagsgerð, upplýsingar um forsendur, fyrirbyggjandi stefnu og fyrirhugað skipulagsferli svo sem um kynningu og samráð við skipulagsgerðina gagnvart íbúum sveitarfélagsins og öðrum hagsmunaaðilum. Leita skal umsagnar um lýsingu hjá Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum og kynna hana fyrir almenningi.

Samkvæmt gr. 4.2.2. í skipulagsreglugerð nr. 90/2013 skal sameina gerð skipulagslýsingar og matslýsingar þegar það á við.

Með skipulags- og matslýsingu þessari er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að málefnum deiliskipulagsins.

2 FORSENDUR

2.1 Staðhættir

Kerlingarfjöll eru fjallaklasi á sunnanverðum Kili, skammt í suðvestur frá Hofsjökli, á vatnaskilum Hvítár og Þjórsár. Þau eru þyrping tinda og eggja sem ná yfir u.þ.b. 150 km² svæði. Fjöllin sjást mjög langt að og eru hæstu tindarnir í um 1.500 m hæð yfir sjó. Árnar, Ásgarðsá, sem rennur í Hvítá og Kisa, sem rennur í Þjórsá skipta fjöllunum nánast í tvo klasa, vestur- og austurfjöll. Fjöllin draga nafn sitt af klettinum Kerlingu, sem er 25 m hár móbergsdrangur sem stendur í ljósri líparítskriðu sunnan í Kerlingartindi í vestanverðum fjöllunum. Í Austurfjöllunum er hæsti og hrikalegasti hluti svæðisins. Hæstu tindarnir eru Loðmundur, 1.432 m og Snækollur, sem er hæstur 1.477 m. Af Vesturfjöllunum ber hæst tindana Ögmund 1.352 m og Hött 1.295 m.

Í Kerlingarfjöllum er eitt af öflugri háhitasvæðum á hálendinu, staðsett í miðjum fjallaklasanum og afmarkast af nokkrum tindum, sem taldir eru vera úr brúnum á stórum eldgíg sem þarna hefur verið. Meðal þeirra má nefna Mæni, Hveradalahnjúk, Fannborg, Hött og Ögmund. Í hlíðum sumra fjallanna eru smájöklar, sem hafa minnkað mjög á síðustu áratugum.

Um 5 kílómetra sunnan Ásgarðs eru Hveradalir en þar er jarðhiti hvað mestur í Kerlingarfjöllum. Hveradalir greinast í Vesturdali, Miðdali og Austurdali. Hverirnir þar eru gufu- eða leirhverir. Mikil samfelld ummyndun í berg- og jarðgrunni einkennir hverasvæðin auk þess sem sérstæður gróður vex í nágrenni við hverina. Fjölbreytni og litauðgi svæðisins er því mikil.

Farvegur Ásgarðsár er þröngt gil hið efra sem opnast í lítinn dal skömmu áður en áin rennur í Jökulfallið. Í þessum litla og frekar þrönga dal sem nefndur er Ásgarður, er meginaðstaða Fannborgar. Dalurinn er ágætlega gróinn meðfram ánni, en hefðbundinn melagróður er í hlíðum hans ofanverðum.

Vegna þrengsla í Ásgarði þá er svæði til bygginga frekar lítið, þar sem brekkan þrengir að á annan veginn en reglan um 50 m frísvæði frá vatnsbakka er takmörkun á hinn veginn. Byggðin er aðallega austanvert í dalnum, en hann liggur nánast frá norðri til suðurs og liggur að hluta á grónu landi en að hluta á eða við jaðar melagróðursins. Þaðan sem húsin standa austanvert við ána, er takmarkað útsýni og þá helst til norðvesturs gegnum mynni dalsins. Til suðurs eða í átt að Hveradölum er takmarkað útsýni, þó sjást nokkrir af helstu fjallstindum klasans, mismunandi þó eftir því hvar staðið er í dalnum. Af þessu leiðir að staðsetning núverandi og fyrirhugaðra bygginga í Ásgarði ákjósanleg þar sem þær falla vel inn í landslagið.

Kjalvegur, vegur 35 í númerakerfi Vegagerðarinnar, einn fjögurra stofnvega á hálendinu, er sú megin samgönguleið sem aðkoma í Kerlingarfjöll byggir á. Umsýsla og eignarhald á samgöngumannvirkjum að og frá Kerlingarfjallasvæðinu, er á forræði Vegagerðarinnar, sem veghaldara á Kjalvegi og Kerlingarfjallavegi og að einhverju leiti nálægra sveitarfélaga sem veghaldara á vegslóðum um svæðið milli Hvítár og Þjórsár.

2.2 Núverandi aðstaða í Ásgarði

Í Ásgarði er hálandismiðstöð sem þjónustar ferðamenn á leið yfir Kjöl en einkum ferðamenn sem koma til að stunda útivist í Kerlingarfjöllum. Þar er nokkur fjöldi skála og bygginga í ýmsum stærðum auk tjaldsvæðis og vatnsaflsvirkjunar sem sér svæðinu fyrir rafmagni.

MYND 3. Flest mannvirki í Ásgarði sumarið 2016.

Í Ásgarði eru nú 16 byggingar og gistirými fyrir allt að 167 manns, þar af eru 146 gistirými fyrir gesti. Hús Fannborgar eru mörg orðin gömul, eru illa einangruð og þarfnast viðhalds.

TAFLA 1. Núverandi byggingar í Ásgarði.

NAFN HÚSS EÐA SKÁLA	ÞRÓUN BYGGINGAR FRÁ ALDAMÓTUM	FJÖLDI GISTIRÝMA
Ferðafélagshús	Húsið var lítið notað fyrstu árin, var gert upp 2013	22
Aðalbygging	Óbreytt allt tímabilið	28
Alda (nýtt hús)	Nýtt hús opnað 2016.	40
Sælugerði	Að mestu óbreytt, svefnloft stækkað 2014 og fyrirkomulagi breytt	8
La Plata	Húsið gert upp 2006, skipt í tvö tveggja manna herbergi, uppábúið frá þeim tíma	4
Nípur byggðar á tímabilinu frá 1968 til 1995		
<i>Nípa 1</i>	Húsið gert upp 2007 skipt í tvö þriggja manna herbergi, uppábúið með sér salerni frá þeim tíma	6
<i>Nípa 2</i>	Húsið gert upp 2008 og varð frá þeim tíma herbergi, uppábúið með sturtu	4
<i>Nípa 3</i>	Húsið gert upp 2008 varð frá þeim tíma eitt fjögurra manna herbergi, uppábúið með sturtu	4
<i>Nípa 4</i>	Húsið gert upp 2012 skipt í tvö tveggja manna herbergi, uppábúið með sturtu frá þeim tíma	4
<i>Nípa 5</i>	Húsið gert upp 2012 skipt í tvö tveggja manna herbergi, uppábúið með sturtu frá þeim tíma	4

NAFN HÚSS EÐA SKÁLA	ÞRÓUN BYGGINGAR FRÁ ALDAMÓTUM	FJÖLDI GISTIRÝMA
Breiðagerði neðri og efri hæð	Neðri hæðin gerð upp 2007 skipt í fjögur tveggja manna herbergi, uppabúið með sér salerni frá þeim tíma. Efri hæðinni sem var stórt svefnloft, var skipt í tvö tveggja manna herbergi árið 2009 og varð starfsmannaaðstaða frá þeim tíma	12
Brekkukot	Húsið gert upp 2004, skipt í tvö herbergi og svefnloft lagt af	5
Veisa	Húsið gert upp 2002, skipt í tvö herbergi og svefnloft lagt af	3
Gónhóll	Húsið gert upp 2009, skipt í þrjú tveggja manna herbergi og svefnloft minnkað	6
Valdastóll	Óbreytt allan tímann	6
Eyfellshús 1 og 2	Ekki í eigu Fannborgar og félaginu óviðkomandi	11
Samanlagður fjöldi gistirýma		167
Hlutfall gistirýma sem nýtt er fyrir starfsmenn og af eigendum		21 (12%)
Hlutfall gistirýma þar sem eru uppabúin rúm til útleigu		88 (53%)
Hlutfall gistirýma þar sem eru svefnpokaþláss til útleigu		58 (35%)

2.3 Tengsl við aðrar áætlanir og verndargildi

2.3.1 Landsskipulagsstefna 2015-2026

Í kafla 1.1. Víðerni og náttúrugæði segir „Viðhaldið verði sérkennum og náttúrugæðum miðhálandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlenda og verðmætra menningarminja.“

Í kafla 1.1 Skipulagsákvæði um náttúru og víðerni segir: „Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði þess gætt að mannvirki og umferð um hálendið skerði víðerni og önnur sérkenni og náttúrugæði hálandisins sem minnst.“

Í kafla 1.2 Ferðapjónusta í sátt við náttúru og umhverfi segir: „Uppbygging ferðamannaádstöðu stuðli að góðri aðstöðu ferðafólks á miðhálandinu, en jafnframt verði gætt að því að óbyggðaupplifun og náttúrugæði skerðist sem minnst vegna mannvirkja og umferðar.“

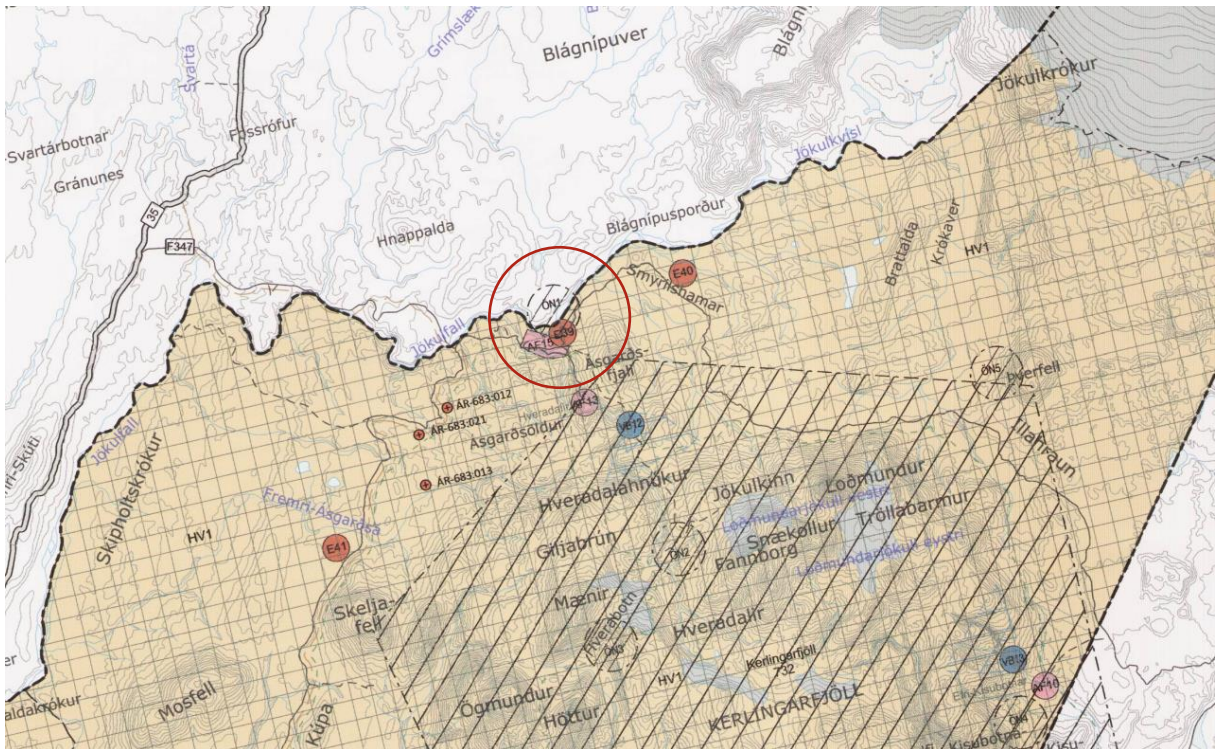
Í kafla 1.2.1 Skipulag áfangastaða ferðamanna segir: „Uppbygging ferðamannaádstöðu verði takmörkuð á miðhálandinu og megináhersla lögð á uppbyggingu á jaðarsvæðum hálandisins og á nokkrum afmörkuðum svæðum við aðalvegi hálandisins. Gengið verði út frá eftirfarandi flokkun og staðsetningu þjónustustaða: – Jaðarmiðstöðvar séu á tilteknum stöðum við meginleiðir inn á hálendið og í jaðri þess. – Hálandismiðstöðvar séu á tilteknum stöðum við meginleiðir um hálendið.“

Kerlingarfjöll eru skilgreind sem hálandismiðstöð þar sem gert er ráð fyrir samfelldri ferðapjónustu yfir sumarið og jafnframt möguleika á einhverri starfrækslu yfir vetrartímann.

Deiliskipulagið verður í samræmi við landsskipulagsstefnu þar sem verið er setja markvissari ramma utan um þá starfsemi sem er á svæðinu heldur en er í gildandi deiliskipulagi, og setja ákvæði um uppbyggingu í sátt við umhverfið.

2.3.2 Aðalskipulag

Aðalskipulag Hrunamannahrepps var staðfest í ársbyrjun 2018. Í aðalskipulagi sveitafélagsins er gert ráð fyrir þeirri uppbyggingu sem deiliskipulagið mun taka á. Svæðið heitir AF15 í gildandi aðalskipulagi Hrunamannahrepps 2016-2032. Landnotkun er afþreyingar og ferðamannastaður á sveitarfélagsupprætti.

MYND 4 Hluti gildandi aðalskipulags. Svæðið er innan rauða hringins.

Stefna sveitarfélagsins á afþreyingar- og ferðamannasvæðum er m.a. að huga sérstaklega að öryggi ferðamanna s.s. með bættu þjónustustigi á hálandissvæðum.

Segir um svæðið í gildandi aðalskipulagi.

TAFLA 2 Hluti töflu í kafla 4.1.2 Afþreyingar- og ferðamannasvæði bls. 57-58 í greinargerð.

AFÞREYINGAR- OG FERÐAMANNASVÆÐI		
Nr. Heiti	Lýsing	Jörð
AF15 Kerlingarfjöll	<p>Gert er ráð fyrir hálandismiðstöð með aðstöðu fyrir öryggis- og eftirlitsaðila, upplýsingar, auk fjölbreyttrar afþreyingar- veitinga- og gistiþjónustu. Boðið verður upp á gistingu á tjaldsvæði, í gistiskálum og hótél/gistiheimilagistingu, enda sé slík gisting aðeins hluti af gistingu og falli að öllu leyti að kröfum um óbyggðaupplifun. Gert er ráð fyrir að allt að 300 gestir geti gisti í húsum.</p> <p>Gert er ráð fyrir að metið verði hvort halda skuli í núverandi ásynð svæðisins og yfirbragð mannvirkja eða móta nýtt yfirbragð með það að markmiði að styrkja ásynð svæðisins. Unnið er að umhverfismati fyrir uppbyggingu starfseminnar. Stærð svæðis er allt að 20 ha. Unnið er að friðlýsingarskilmálum fyrir svæðið en einnig tengjast aðrar leiðir og afþreyingarsvæði í Kerlingarfjölum Ásgarðssvæðinu.</p>	Afréttur

Svæðið er einnig undir hverfisvernd í gildandi aðalskipulagi en er þar vitnað í að unnið sé að friðlýsingu svæðisins sem svo öðlaðist gildi árið 2020. Umhverfisstofnun hefur upplýst Fannborg og sveitarfélagið um að á næstu mánuðum verði unnin verndaráætlun fyrir svæðið.

TAFLA 3 Hluti töflu í kafla 4.5.2 Hverfisverndarsvæði bls. 69 í greinargerð.

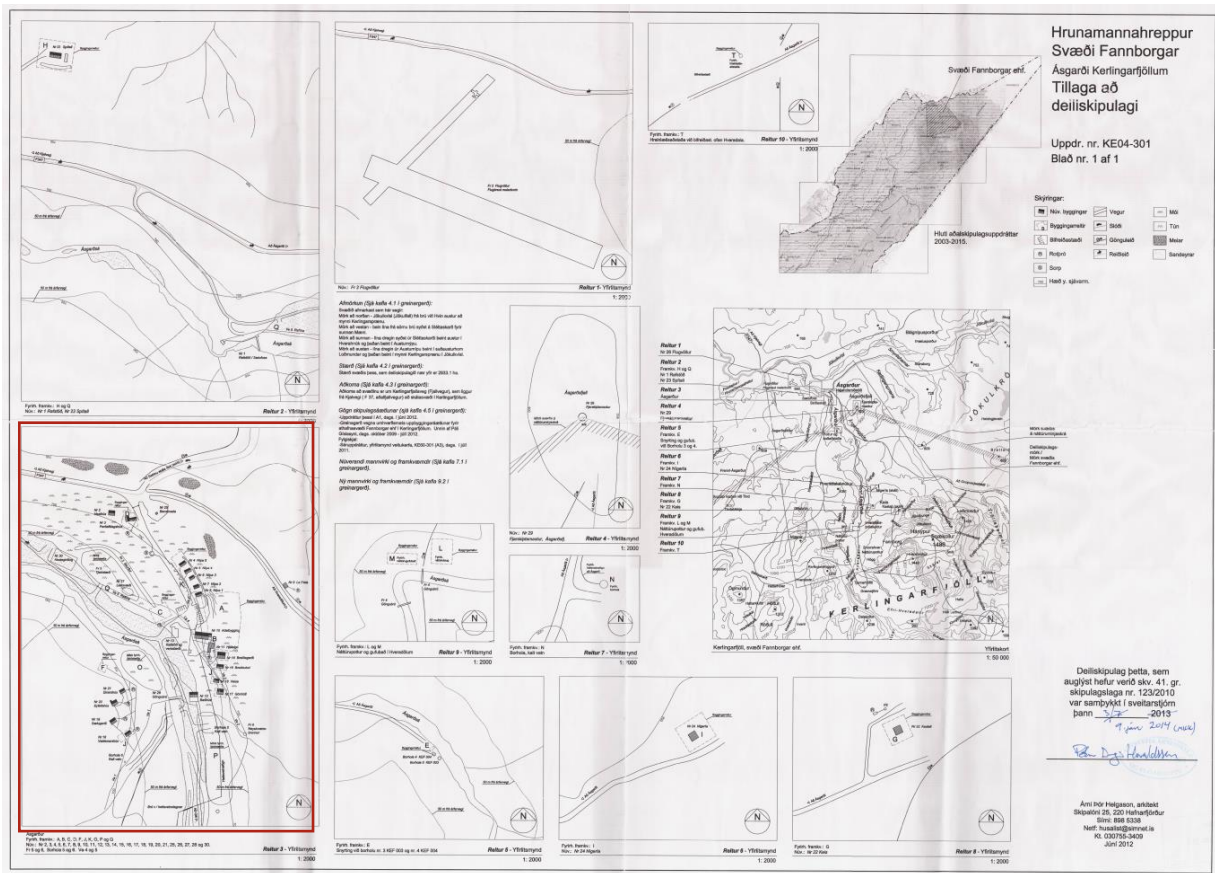
NR. HEITI	LÝSING/SKILMÁLAR
HV1 Kerlingarfjöll/Leppistungur	Landslagsheild suðvestan Hofsjökuls, suður fyrir Kerlingarfjöll. Lítt raskað víðerni, fjölbreytt landslag. Svæðið nær meðal annars inn í friðland Þjórsárvera og tekur yfir Kerlingarfjöll sem eru á náttúruminjasrá (732). Unnið er er að friðlýsingu svæðisins í samvinnu við nágrannasveitarfélög og Umhverfisstofnun og afmörkun þess skilgreind ásamt friðlýsingarskilmálum. Stærð rúmlega 330 km ² . Áhersla á verndun votlendis, gróðurs og fuglalífs og hina sérstöku náttúru Kerlingarfjalla og óheimilt er að dreifa framandi tegundum s.s. plöntutegundum sbr. Reglugerð 583/2000. Sveitarstjórn getur sett takmarkanir á umferð m.a. gangandi og ríðandi fólks um verndarsvæðið. Ríðandi mönnum er aðeins heimil för á merktum reiðleiðum, vegum eða slóðum. Hundar skulu vera undir tryggri stjórn og ekki valda truflun fyrir gesti eða dýralíf. Umferð reiðhjóla er heimil á vegum slóðum eða stígum svo ekki hljótist af náttúruspjöll. Óheimilt er að tjalda utan merktra tjaldsvæða nema hvað göngufólki er heimilt að göngutjöldum en gæta þess að valda ekki spjöllum á náttúrunni. Mannvirki skulu, sem kostur er, miða að verndarsvæðið verði sjálfbært og framkvæmdir afturkræfar. Heimild er til takmarkaðrar orkunýtingar en eingöngu til nota innan verndarsvæðis. Allar nýjar framkvæmdir eru háðar leyfi Umhverfisstofnunar og sveitarstjórnar. Engar nýjar framkvæmdir eru heimilaðar nema að undangengu deiliskipulagi.

Nýtt deiliskipulag verður í samræmi við gildandi aðalskipulag þar sem sett verða ákvæði um núverandi starfsemi og uppbyggingu með áherslu á að ásýnd styðji við hálendisupplifun ferðafólks og að umhverfisáhrif verði í lágmarki. Nýtt deiliskipulag verður unnið í virku samráði við Umhverfisstofnun og sveitarfélagið.

2.3.3 Deiliskipulag

Í gildi er deiliskipulag, Hrunamannahreppur, *Svæði Fannborgar, Ásgarði Kerlingarfjöllum*, sem tók gildi með birtingu auglýsingar í B-deild Stjórnartíðinda þann 24.03.2014. Veruleg breyting var unnin árið 2015 og var hún staðfest í sveitarstjórn þann 01.08.2015. Einnig var unnin óveruleg breyting á deiliskipulagi árið 2021. Unnið er að nýju deiliskipulag á grunni gildandi skipulags af svæðinu. Gildandi skipulag er flókið í framsetningu og tekur til mun fleiri svæða en reits Fannborgar. Eftir samráð við skipulagsfulltrúa Uppsveita Árnessýslu og sveitarfélagið var metið að ákjósanlegast væri að vinna nýtt deiliskipulag og við gildistöku þess mun reitur Fannborgar falla úr gildi, úr gildandi deiliskipulagi.

Einnig er í vinnslu breyting á gildandi deiliskipulagi vegna nýs landvarðahúss fyrir starfsmann Umhverfisstofnunar. Gert er ráð fyrir að sú skipulagsbreyting taki gildi í febrúar 2022.

MYND 5 Gildandi deiliskipulag fyrir svæðið frá árinu 2014. Svæðið sem fellt verður úr gildi með nýju deiliskipulagi er innan rauða rammans.

MYND 6 Deiliskipulagsbreyting frá árinu 2015.

2.3.4 Verndargildi

Náttúruminjaskrá

Kerlingarfjöll eru svæði nr. 732 á náttúruminjaskrá og segir um það [2]:

„732. Kerlingarfjöll, Árnessýslu. (1) Fjallaklasi milli Kerlingaröldu og Rauðkolla að sunnan og Skeljafells, Ásgarðsfjalls og Þverfells að norðan. Að vestan liggja mörk um Bringur, en að austan um Kisubotna og Mosdal. (2) Stórbrotið og litríkt landslag, mikill jarðhiti. Vinsælt útivistarsvæði.“

Uppbyggingarsvæðið í Ásgarði er utan þessa svæðis.

Friðlýsing

Á heimsíðu Umhverfisstofnunar er að finna umfjöllun um Kerlingarfjöll og verndargildi þeirra:

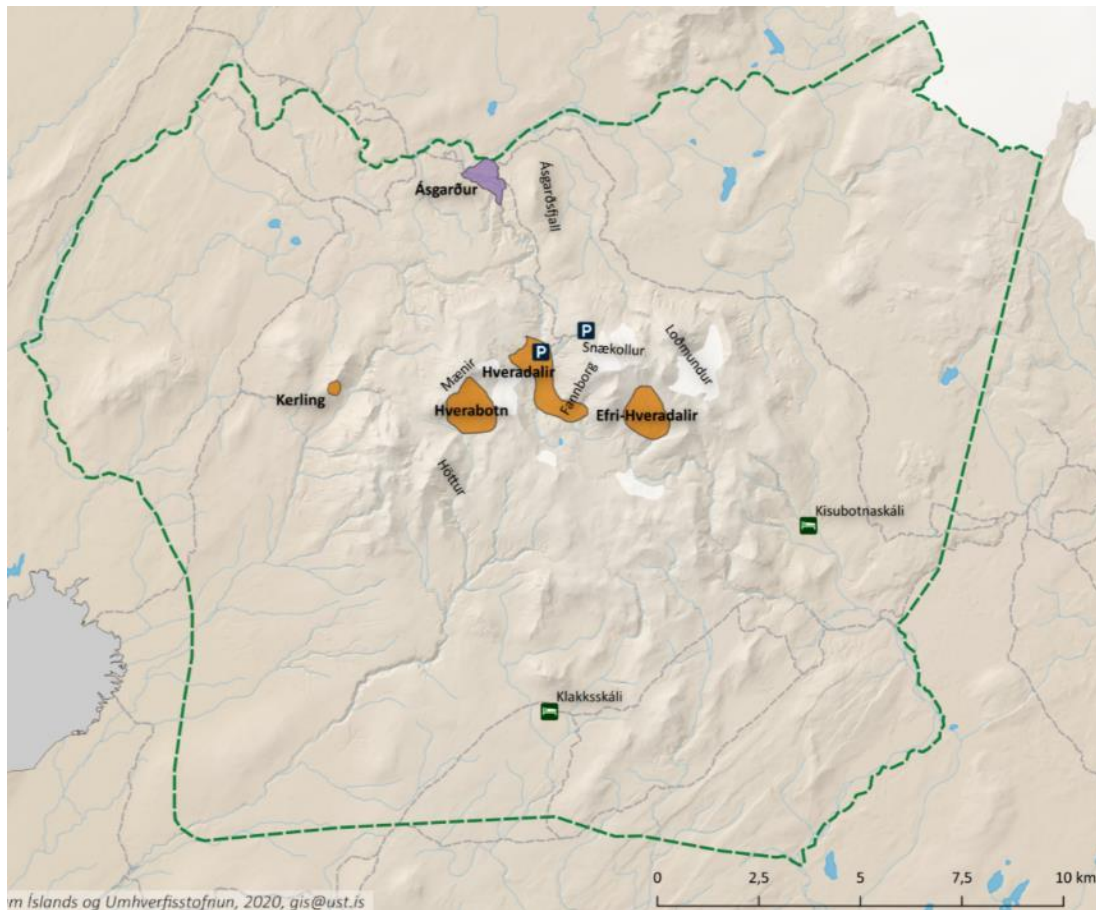
„Kerlingarfjöll eru mikill fjallabálgur á miðhálandi Íslands, rétt sunnan Hofsjökuls. Svæðið allt var friðlýst sem landslagsverndarsvæði 2020.

Markmið friðlýsingarinnar er að vernda merkilegar jarðminjar svæðisins, landslag, óbyggðir og ásýnd þess. Friðlýsingunni er einnig ætlað að efla Kerlingarfjöll sem útivistarsvæði, en fjöllin hafa í áratugi verið vinsæll áfangastaður göngu- og skíðafólks.

Verndarsvæðið nær utan um Kerlingarfjöll í heild sinni ásamt nærliggjandi óbyggðum suðvestur af Hofsjökli - alls 344 ferkílómetrar. Mörk verndarsvæðisins liggja hinsvegar að austanverðu upp að friðlandinu í Þjórsárverum og í norðri er stutt í Guðlaugstungur.“

Í auglýsingu um landslagsverndarsvæði í Kerlingarfjöllum segir:

„Markmið friðlýsingarinnar er að vernda jarðminjar, landslag, óbyggðir og ásýnd sbr. 3. gr. og 50. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Verndunin nær til fágætra jarðmyndana, megineldstöðvar, landlagsheilda, lífríkis og menningarminja. Með vernduninni skal tryggt að ekki sé gengið á auðlindir svæðisins og nýting innan verndarsvæðisins skal ekki spilla jarðminjum, landslagi og ásýnd þess. Með friðlýsingu svæðisins er stuðlað að því að sjálfbærni sé höfð að leiðarljósi í allri nýtingu, stjórnun, framtíðarskipulagningu og rekstri innan þess. Friðlýsingunni er ætlað að efla Kerlingarfjöll sem útivistarsvæði og stuðla að góðri umgengni og bættu aðgengi að svæðinu.“

MYND 7 Yfirlitskort af friðlýsta svæði Kerlingarfjalla. Ásgarður er innan fjólublúa svæðisins. Mynd: Umhverfisstofnun

3 DEILISKIPULAG

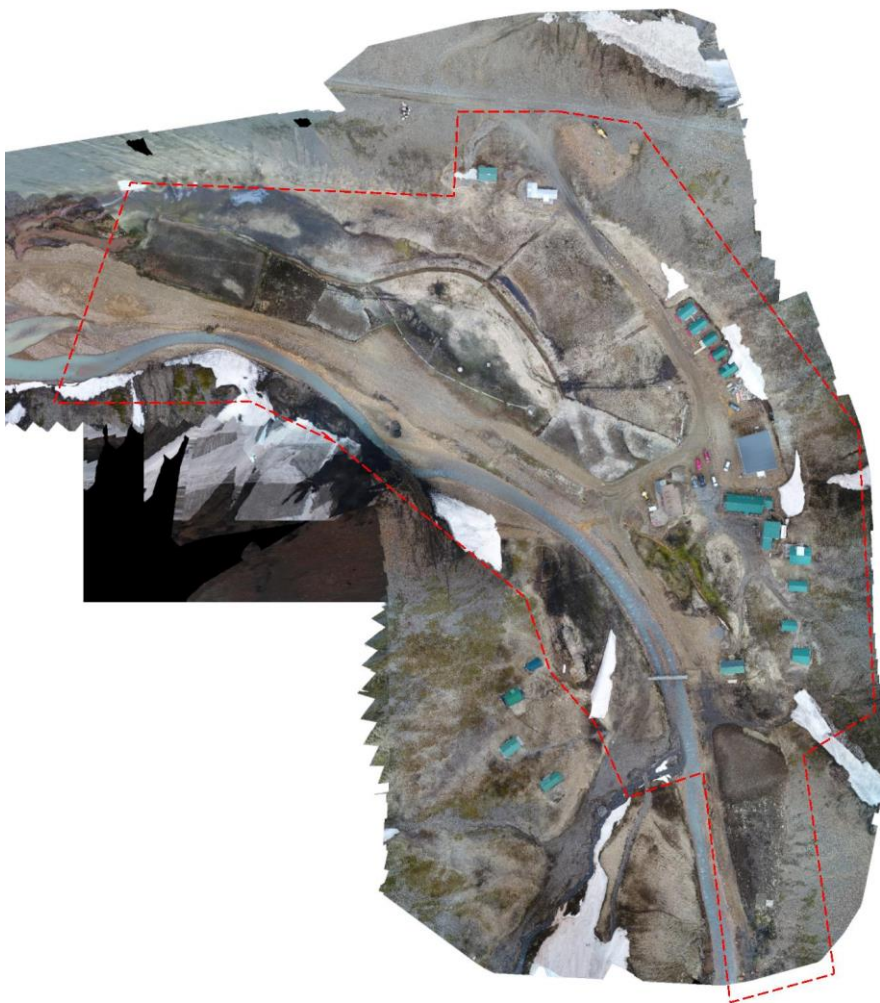
Deiliskipulaginu er ætlað að setja ramma utan um fyrirhugaða starfsemi á svæðinu og viðhald hennar til framtíðar með sjálfbærni og vistvænar lausnir að leiðarljósi.

Skipulaginu er ætlað að tryggja örugga umgjörð um aðgengi að svæðinu og koma í veg fyrir rask á nærliggjandi svæðum. Mikil áhersla er lögð á að allar framkvæmdir falli vel að landslagi svæðisins og ásýnd svæðisins. Gerð verður grein fyrir helstu veituvinnviðum eins og vatnsveitu, tengingu rafmagns og staðsetningu og útfærslu á fráveitu en slíkt er skv. gildandi deiliskipulagi svæðisins.

Í nýju deiliskipulagi er gert ráð fyrir eftirfarandi breytingum frá gildandi deiliskipulagi:

- Færsla á gatnamótum og nýr vegur gerður að tjaldsvæðinu
- Byggingarreitur K færður yfir núverandi veg, þ.a.l. inn á raskað svæði
- Hestagerði verður færð en í stað þess verður núverandi tjaldsvæði stækkað, er það ósk hestamanna að færa gerðið t.d. norðan við Kerlingarfjallaveg
- Byggingarreitur C færður inn á núverandi tjaldsvæði þar sem reitur K fer inn á reit C. Reitur C mun hýsa Nípur og þjónustuhús fyrir tjaldsvæði. Staðsetning Nípa innan byggingarreits C er ekki ákveðin að svo stöddu.
- Minni byggingar sem fyrir eru á svæðinu verða færðar og endurnýttar sem þjónustuhús við tjaldgesti, ef ástand þeirra leyfir.

Í nýja skipulaginu verður gert ráð fyrir 150 gistirýmum fyrir gesti sem er sami fjöldi og valkostur 2 í umhverfismatinu gerði ráð fyrir. Það er því ekki stefnt að því að fjölga gestum heldur eingöngu breyta skipulagi svæðisins og samsetningu gistirýma. Í gildandi skipulagi er gert ráð fyrir heitum pottum og er áfram gert ráð fyrir slíku. Pottarnir verða látnir falla vel að svæðinu t.d. með vönduðu efnisvali og að upplifun þeirra sem þá sækja sé með þeim hætti að þeir séu hluti af umhverfinu.

MYND 8 Yfirlitsmynd af skipulagssvæðinu, rauð punktalína er tillaga að skipulagsmörkum fyrir nýtt deiliskipulag fyrir reit Fannborgar.

4 MATSLÝSING

Framkvæmdir innan deiliskipulagsins falla undir lög nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Árið 2015 lagði Fannborg inn fyrirspurn um matsskyldu sem byggð var á framkvæmdum skv. breytingu sem gerð var á gildandi deiliskipulagi fyrir svæðið. Ákvörðun Skipulagsstofnunar lá fyrir þann 01.06.2016 og var metið að framkvæmdirnar væru taldar geta haft í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og skuli því háð mati á umhverfisáhrifum. Fannborg ehf. vann því fullt mat á umhverfisáhrifum og var matsskýrslu skilað í desember 2018. Þann 24.04.2019 lá fyrir álit Skipulagsstofnunar um matsskýrsluna og þar með lauk umhverfismatsferlinu.

Eins og fram kemur í kafla 1.1. sendi Fannborg erindi til Skipulagsstofnunar um málsmeðferð. Skipulagsstofnun sendi svar þann 01.10.2021 þar sem meðal annars kom fram að „Stofnunin telur um að ræða breytingar sem falla undir tl. 13.02 í viðauka 1 við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana og framkvæmdin því tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um hvort hún skuli háð umhverfismati.“ Er því samhliða þessari skipulags- og matslýsingu send inn tilkynning um matsskyldu til Skipulagsstofnunar.

4.1 Umhverfisþættir og áherslur

Í umhverfisskýrslu deiliskipulagsins verða skoðuð áhrif á umhverfisþættina sem sýndir eru í töflu og þeir metnir í samræmi við stefnuskjöl og viðmið. Yfirlit yfir meginspurningar í umhverfisskýrslunni er að finna í töflu 5. Hafa ber í huga að umhverfismat vegna mjög sambærilegra framkvæmda hefur áður farið fram og því er til mikið af gögnum og upplýsingum úr umhverfismatsferlinu sem umhverfisskýrslan mun að miklu leyti byggja á. Þeir þættir sem verða skoðaðir voru allir til skoðunar í umhverfismatinu 2018.

TAFLA 4 Umhverfisþættir, helstu matsspurningar og viðmið.

UMHVERFISÞÁTTUR	MATSSPURNING	DÆMI UM VIÐMIÐ
Jarðmyndanir	Mun áætlunin fela í sér áhrif á jarðmyndanir sem njóta verndar eða þykja sérstæðar?	Náttúruverndarlög nr. 60/2013, áhersla á 61. gr. Náttúruverndaráætlun svæði nr. 731
Gróður	Mun áætlunin hafa áhrif á gróður?	Náttúruverndarlög nr. 60/2013, kafli IX og áhersla á 61. gr.
Landslag og ásýnd	Mun áætlunin hafa áhrif á ásýnd svæða? Mun áætlunin hafa sjónræn áhrif? Mun áætlunin hafa áhrif á náttúrulegt landslag?	Náttúruverndarlög nr. 60/2013, 69. gr. Skipulagsstefnur í Kerlingafjöllum og friðlýsing
Samfélag: útivist og ferðamennska	Mun áætlunin hafa áhrif á notkun svæða til útivistar?	Landsskipulagsstefna Stefna í gildandi aðalskipulagi um útivist og ferðamennsku.
Minjar	Mun áætlunin hafa áhrif á friðlýstar fornminjar?	Lög nr. 80/2012 um menningarminjar Fornleifaskráning, minjavarðar Suðurlands. Fornleifaskráning á deiliskipulagsstigi

5 KYNNING, SAMRÁÐ OG SKIPULAGSFERLIÐ

Með kynningu skipulags- og matslýsingar þessarar er umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenn- ingi gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið.

Skipulagslýsingin verður kynnt t.d. með auglýsingu í blöðum/dreifiritum og á vefsíðu sveitarfélagsins www.hrunamannahreppur.is. Einnig verður lýsingin aðgengileg á skrifstofu skipulags- og byggingarfulltrúa að Dalbraut 12, 840 Laugarvatni og á heimasíðu skipulags- og byggingarfulltrúa www.utu.is. Athugasemdir skulu vera skriflegar og berast skrifstofu sveitarfélagsins eða skrifstofu skipulags- og byggingarfulltrúa á netfangið utu@utu.is, fyrir auglýstan tímafrest.

Óskað verður eftir umsögnum frá eftirtöldum aðilum og áhersla lögð á samráð við þá í skipu- lagsgerðinni:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin
- Eftir atvikum verður leitað eftir umsögnum annarra aðila, þ.á.m. innan stjórnýslu sveitarfélagsins.

5.1 Samráð

Deiliskipulagið verður unnið fyrir lóðarhafa og sveitarfélagið. Á vinnslutíma mun deiliskipulagið verða kynnt bæði íbúum sveitarfélagsins, almenningi og öðrum hagsmunaaðilum. Skipulagið verður einnig unnið í nánú samstarfi við Umhverfisstofnun því stofnunin er leyfisveitandi þar sem að svæðið er friðlýst, einnig verður skipulagið unnið í samráði við sveitarfélagið.

5.2 Skipulagsferli

Eftirfarandi eru drög að skipulagsferlinu og tímasetningum, birt með fyrirvara um breytingar.

TAFLA 5. Drög að skipulagsferlinu ásamt tímasetningum, birt með fyrirvara um breytingar

MÁNUÐUR	LÝSING
Október 2021	Skipulagslýsing tekin fyrir í skipulagsnefnd og send Skipulagsstofnun og umsagnaraðilum til umsagnar. Lýsingin verður kynnt almenningi. Gefinn verður tveggja vikna frestur til að skila inn athugasemdum.
Desember 2021	Tillaga að deiliskipulags tekin til umfjöllunar í skipulagsnefnd, kynnt almenningi og lagðar fyrir sveitarstjórn í kjölfarið.
Desember/ Janúar 2022	Tillaga að deiliskipulagi samþykkt til auglýsingar í sveitarstjórn og send til umsagnaraðila. Gefinn sex vikna frestur til þess að skila inn athugasemdum.
Febrúar/Mars 2022	Tillaga að deiliskipulagi afgreitt í sveitarstjórn, að undangenginni umræðu skipulags- nefndar, með breytingum sem athugasemdir kunna að gefa tilefni til, og send Skipulagsstofnun, sem hefur 3 vikur til yfirferðar tillögu.
Apríl 2022	Gildistaka deiliskipulagsbreytingar auglýst í B- deild Stjórnartíðinda.